

Tuffare krav på hörbarhet i nya sändningstillstånden

Från och med årsskiftet har SVT och SR fått hårdare krav på hörbarhet i sina sändningstillstånd. Det ger nytt hopp för alla som lider av störande bakgrundsljud i radio och tv, men frågan är hur stor genomslagskraft det får i praktiken. TEXT: TOVE LILIEQUIST ILLUSTRATION: SARA STRIBE PAVELL

MUSIK OCH PRAT blandat, störande miljö ljud och ojämna ljudnivåer har länge varit ett problem för många radio- och tv-konsumenter, framför allt för hörselskadade.

Irene Sörling är en av dem som störs av bakgrundsljud i radio och tv. Ofta leder det till att hon byter kanal eller helt enkelt stänger av.

– Bakgrundsljuden är som en

ridå för oss som är hörselskadade, det lägger sig så att man varken hör tal eller musik. Man blir så otroligt trött av att sitta och spanna sig för att höra.

Inga fällningar

Trots många klagomål till programföretagen har Granskningsnämnden ännu inte fällt något program för

störande bakgrundsljud. Hittills är det bara radioprogram som blivit anmälda till nämnden. Senast var 2004 då ett antal program i P1 anmäldes. Då nöjde man sig med ett yttrande från Sveriges radio där de beskrev vilka förbättringar som planerades på området. Detta följdes sedan upp i den årsredovisning som företagen lämnar till Gransk-

ningsnämnden. Enligt tjänstemän på nämnden är det den vanliga gången när det gäller anmälningar om bakgrundsljud.

Stort egenansvar

Från och med i år står det i SR:s och SVT:s sändningstillstånd att de måste beakta att bakgrundsljud kan försämra hörselskadades möjligheter att ta till sig programmen.

Det kan medföra en del förändringar, men det är ingen garanti för att Granskningsnämnden tar till hårdare tag. Granskningsnämndens direktör Cecilia Renfors anser inte att uttrycket beakta är tillräckligt tvingande för en fällning.

– Programföretagen har ett stort egenansvar och det är svårt att fälla ett enskilt program. Men om det finns kritik från många är det viktigt information när vi bedömer företagets årsredovisningar.

Storm av klagomål

Att kritiken är massiv råder det inga frågetecken kring. Det visar inte minst klagomålsstatistiken hos SVT.

– Under mina två år på jobbet har jag nog fått in några tusen klagomål på störande bakgrundsljud. Inget annat ämne har genererat så många spontana och individuella klagomål, säger SVT:s tittarombudsman Claes Elfsberg.

Även HRF:s förbundsordförande Jan-Peter Strömngren har upplevt att bakgrundsljuden

är en viktig fråga för många, ibland nästan större än textningsfrågan.

– Det är oerhört störande för stora grupper att man inte kan hantera ljudet, kommenterar han.

Både SR och SVT uppger att de är medvetna om problemet och att de arbetar aktivt med att få bättre hörbarhet. På SR har man standardiserat klagomålen genom ett formulär där de anställda på Lyssnarservice skriver ned vilket program klagomålet gäller och vilken tid det har sänts. På så sätt hoppas man att kontakten mellan lyssnare och producent ska bli mer direkt.

Få riktlinjer

Men det finns inga bestämda regler för hur bakgrundsljuden ska användas utom att de helst ska undvikas i nyhets-sändningar och trafikinformation.

– Det här är en utbildningsfråga och det blir lättare att förankra arbetet när det står i sändningstillståndet, säger Thomas Lindevall, produktionsamordnare på SR.

På SVT har man inte heller någon allmän policy för området, men på regional nivå har en del producenter satt upp regler för hur bakgrunds-

ljuden ska användas i olika program. SVT:s programchef Leif Jakobsson hoppas att fler ska köpa nya tv-apparater eftersom SVT numera sänder i ljudformatet 5.1, även kallat hemmabio ljud. I en apparat som kan ta emot det formatet fördelas ljudet i olika högtalare och tittarna ska då kunna separera till exempel tal från musik genom att göra inställningar på sin tv.

Men ska tittarna verkligen behöva köpa en ny tv för att höra era program?

– Ja, det kan ju vara ett problem att många som är lite äldre har svårt för ny teknik, men vi hoppas att övergången till digital-tv leder till en uppgradering, säger Leif Jakobsson.

Viktigt att klaga

Oavsett vilken effekt ändringen i sändningstillståndet får hoppas Jan-Peter Strömngren att människor fortsätter att reagera när de störs av bakgrundsljud.

– Det är väldigt viktigt att den här skrivningen blir känd och enskilda människor är med och tycker till.

Från Granskningsnämndens sida ser man också gärna reaktioner.

– Det är absolut inte meningslöst att anmäla, det är bara bra om det får uppmärksamhet, säger Cecilia Renfors. ●

Så granskas programmen

- Nationella digitala och marksända program omfattas av granskningen, till exempel SVT, SR, ur, TV4 och lokalradion.
- Några grunder för anmälan är otillbörligt gynnande, bristande opartiskhet och dålig tillgänglighet för funktionshindrade.
- Anmälda program föredras för nämnden efter att de har granskats av en handläggare. Direktören kan sedan fria programmet om det står klart att det inte bryter mot bestämmelserna.
- I annat fall begärs ett yttrande från programföretaget och nämnden fattar ett beslut. Det kan vara friande, friande med kritik eller fällande.
- Vid otillbörligt gynnande kan företaget dömas att betala vite. Vid fällning av annan orsak måste företaget göra en plikt-sändning där man meddelar nämndens beslut.
- Anmälan kan göras direkt på Granskningsnämndens webbsida, www.grn.se. Där finns också mer information om lagar och regler. Nämndens kansli har telefonnummer 08-6067970.

FAKTA

En trevlig jävel

IBLAND BETÄNKER JAG vilken trevlig jävel jag kunde ha varit. Jag vet precis hur man gör för att vara en trevlig jävel. Ändå gör jag tvärtom. I själva verket är det hur enkelt som helst att vara en trevlig jävel. Det gäller bara att säga saker som folk förväntar sig.

Nånstans i mitt liv gick det fel. Jag tror det var fröken Hansson på Linnéskolan som inbillade mig att man alltid ska vara ärlig. Det ska man inte alls. Man ska bara hålla med.

Ta en sån sak som julvädret. Om man en dag under julen träffar en bekant och om det då är varmt och småregnar så är det mycket troligt att den bekante uttrycker sin besvikelse över att det är varmt och regnar. Det vore, hävdar han, bättre om det var kallt och snöade. Det blir, menar han på, ingen riktig julstämning om det inte är kallt och snöar.

Ville jag nu bli betraktad som en trevlig jävel skulle jag svara att det tyckte även jag. Det spelade då inte så stor roll om jag tyckte det eller inte.

Svarade jag på det viset skulle bekanten uppleva mig som en trevlig jävel, en person med vettiga och väl genomtänkta åsikter. När han vandrade hemåt skulle han tänka på hur roligt det var att träffa mig igen.

Väl hemma skulle han föreslå sin fru att de bjöd hem mig på middag på lördag. Jag träffade honom på stan. Jag hade nästan glömt vilken trevlig jävel han är. Och så skulle bekanten gå och köpa ut norskt brännvin och hans lilla fruga skulle laga till världens middag.

I stället svarar jag att såvitt på mig ankommer får det gärna regna femtumsspik på själva julafton bara det inte snöar. Snö är det värsta jag vet, tillägger jag.

Jaha du, säger bekanten och så går vi var och en till sitt. Jag efterlämnar hos bekanten inget som helst intryck av att vara en trevlig jävel. Att jag inte delar hans åsikter om snö bryr han sig inte det ringaste om. Han ger väl fulla fanken i vad jag tycker om snö. Han har inte sagt det där om snö för att dra igång en debatt utan bara för att säga nåt trevligt om vädret.

Sanningen är att jag inte efterlämnar något intryck alls. När bekanten kommer hem är det möjligt att han berättar för sin fru att han träffat mig, men det är inte alls säkert. Jaha, säger frun i så fall, hur var det med honom? Jodå, svarar bekanten och bladdrar i kvällstidningen, det verkade bra. Nån middag på lördag blir det inte tal om. Så nu tänker jag sluta med min barnsliga ovana att ha åsikter. Från och med nu tänker jag bli en trevlig jävel. Det blir rent för dyrt att rädda på krogen kväll efter kväll.

Åke Cato

har med Mikael Neumann just skrivit färdigt en musikal för Eva Rydberg som ska spelas på Fredrikstalsteatern i sommar. Han är även känd från tv-programmet Nöjesmassakern som en av kockarna "Werner & Werner" tillsammans med Sven Melander.

